

ÖMER SEYFETTİN

PERİLİ KÖŞK SEÇME HİKÂYESLER

AÇIKLAMALI ORJİNAL METİN

2. BASKI

♥ can
mîras

ÖMER SEYFETTİN
PERİLİ KÖŞK

SEÇME HİKÂYELER

Can Miras

Perili Köşk, Ömer Seyfettin

© 2020 Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2020

2. basım: Ağustos 2023, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Mustafa Çevikdoğan

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Başak Nur Vanlıoğlu

Baskı ve cilt: BPC Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

Osmangazi Mah. Mehmet Deniz Kopuz Cad. No.17/1 Oda:1

Esenyurt, İstanbul

Sertifika No: 48745

ISBN 978-975-07-4541-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

ÖMER SEYFETTİN
PERİLİ KÖŞK
SEÇME HİKÂYELER

Çevrimyazı ve yayına hazırlayan
Necati Tonga

ÖYKÜ

♥can

Ömer Seyfettin'in Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Perili Köşk (Günümüz Türkçesiyle), 2020

ÖMER SEYFETTİN, 1884'te Balıkesir, Gönen'de doğdu. 1903'te Mekteb-i Harbiye'den mezun oldu. İzmir'e atanmışken Makedonya'da başlayan isyanı bastırmak üzere Selanik'e ve Manastır'a gönderildi, bu bölgede görev yaptı. Buradaki görevinde gösterdiği başarılarından dolayı iki liyakat madalyasıyla ödüllendirildi. İsyanın bastırılmasının ardından Kuşadası'na döndü. 1909 başında Selanik'te teğmen olarak görev yaptı. 31 Mart Vakası esnasında Hareket Ordusu subayı olarak İstanbul'a geldi. 1911'de askerlik mesleğinden istifa ederek Selanik'e yerleşti. Balkan Savaşı başlayınca yeniden askere alındı. 20 Ocak 1913'te Kanlıtepe'de Yunan ordusuna esir düştü. Atina yakınlarındaki Naflion kasabasında on ay kadar süren esirlik hayatı bitince 17 Aralık 1913'te İstanbul'a döndü. 1914'te askerlikten ikinci defa istifa etti. 6 Mart 1920'de İstanbul'da vefat edene kadar Darülmüallimin'de ve Kabataş Sultanisi'nde öğretmenlik yaptı. Ömer Seyfettin, ilerleyen yıllarda "hikâyecisi" olarak ünlenmesine rağmen edebiyat hayatına şiirleriyle girdi. Ali Canip Yöntem ve Ziya Gökalp'la birlikte 1911'de *Genç Kalemler* dergisinde ortaya konulan Yeni Lisan hareketinin önemli temsilcisi oldu. Yazı ve hikâyeleriyle Türk dilinin sadeleşmesi hususunda gayret gösterdi.

İçindekiler

Sunuş	13
İlk Namaz	17
Bahar ve Kelebekler... ..	25
Ant	39
Falaka	49
Üç Nasihat	59
Pembe İncili Kaftan	71
Başını Vermeyen Şehit	87
Dama Taşları	101
Nadan	115
Kesik Bıyık	123
Tütün	129
Rüşvet	135
Tos!	139
Yüz Akı	151
Forsa	155
Perili Köşk	161
Keramet	169
Yüksek Ökçeler	173

Kaşığı	177
İlk Cinayet	183
Kurbađa Duası	187

Sunuş

“Edebiyatsız edebiyat yapacağım.”

Ömer Seyfettin

Otuz altı yıllık kısa ömründe yaklaşık yüz elli hikâye yayımlayan Ömer Seyfettin, şüphesiz ki modern Türk hikâyeciliğinin yapıtaşlarından biridir. Şiir, mensur şiir, roman, makale, deneme, fıkra, mektup, günlük gibi türlerde de eserler vermesine rağmen Ömer Seyfettin öncelikle bir “hikâyeci”dir ve edebiyat tarihimize hikâyenin bağımsız bir edebî tür olarak gelişmesindeki en önemli pay ona aittir. Ondan önce Ahmet Mithat Efendi, Samipaşazade Sezai, Halid Ziya Uşaklıgil gibi isimler de hikâyeler yazıp yayımlamalarına rağmen Ömer Seyfettin, özellikle bu edebî türe eğilmiş, bu türün tanınmasını ve yaygınlaşmasını sağlamış, biraz da romanın gölgesinde kalan “hikâye”yi edebiyat âlemine benimseten ilk isim olmuştur.

Pek çok isim gibi edebiyat hayatına şiirleriyle giren Ömer Seyfettin’in ilk hikâyesi, 1902 yılında *Sabah* gazetesinde yayımlanan “Tenezzüh”tür. Bu hikâyenin yayımlanışının ardından 1920 yılında ölünceye dek ciltler dolduracak kadar hikâye neşretmiştir. Edebiyatımızda Ömer Seyfettin’in hikâyelerini yayımladığı dönem, Osmanlı İmparatorluğu’nun savaştan savaşa koştuğu en çalkantılı yıllarına denk gelir ki bu buhranlı dönemin yansımaları büyük oranda Ömer Seyfettin’in metinlerinde de karşımıza çıkar. Nitekim Milli Edebiyat’ın kurucu-

larından olan yazar, bu bunalımlı atmosferde edebiyata sığınışını şu cümlelerle açıklamıştır:

Evet, İtalya Muharebesi. Balkan Muharebesi... Ben Yanya Kalesi'nde esir oldum. Yunanistan'da bir seneden ziyade esirlik. İstanbul'a gelip kendimi toparlamaya başlayacağım zaman annemin ölümü. Sonra Cihan Harbi... İşte dört senedir bu felaketli harp. Müthiş buhran içindeyiz. Yarım okka ekmek otuz kuruşa satılırken kim edebiyatla uğraşabilir? Ama ben uğraştım.¹

Ömer Seyfettin'in hikâyeleri tema bakımından çeşitlilik gösterir. Başta çocukluk ve askerlik hatıraları olmak üzere başından geçen yahut bizzat gözlemlediği olaylar Ömer Seyfettin'in hikâye dünyasını besleyen en önemli kaynaklar olarak sıralanabilir. Bu bağlamda çocukluk, savaş, tarih, vatan, kahramanlık, aile, din, kadın, evlilik, batıl inançlar, Doğu-Batı çatışması, toplumsal yabancılaşma ve değişim; Ömer Seyfettin'in hikâyelerinde karşımıza çıkan belli başlı temalardır.

Ömer Seyfettin klasik hikâye anlayışına uygun metinler yazmıştır. Bu metinlerin bir girişi, gelişmesi ve sonucu vardır ve merak unsuru hikâyeye yön veren önemli unsurlardan biri olarak karşımıza çıkar.

Döneminin dil anlayışını da göz önüne alarak söyleyebiliriz ki Ömer Seyfettin oldukça sade bir dil ve akıcı bir üslupla hikâyeler kaleme almıştır. Bazı hikâyelerde karşımıza çıkan mizahi ve ironik tutumla atasözü, masal, efsane gibi halk edebiyatı kaynaklarına yöneliş, yazarın dil ve edebiyat hususundaki halkçı tutumunun bir yansıması olarak kaydedilmelidir.

Ömer Seyfettin'in sağlığında bir bütün halinde neşredilmeyen hikâyeleri ilk defa yakın arkadaşı Ali Canip Yöntem tarafından 1926-1927'de üç cilt, 1938'de ise dokuz cilt olarak basılmıştır. Ömer Seyfettin'in hikâye külliyyatı, ilerleyen yıllarda Tahir Alangu, Muzaffer Uyguner, Hülya Argunşah, Nâzım

1. Tahir Alangu, *Ömer Seyfettin: Ülkücü Bir Yazarın Romanı*, May Yayınları, İstanbul, 1968, s. 338.

H. Polat gibi isimler tarafından hazırlanarak edebiyat hayatına kazandırılmıştır.

Elinizde tuttuğunuz seçki hazırlanırken yazarın hikâye dünyasını bir bütün halinde yansıtacağına inandığımız metinlerden bir derleme yapılmaya çalışılmıştır. Kitapta 1909-1920 yılları arasında yazılmış yirmi bir Ömer Seyfettin hikâyesi, metinlerin dergi ve gazetelerdeki ilk halleri esas alınarak yayına hazırlanmıştır. Kitapta “Kaşağı”, “Falaka”, “Pembe İncili Kaf-tan”, “Forsa”, “Başını Vermeyen Şehit”, “Ant”, “Forsa”, “Yüksek Ökçeler” gibi her biri birer klasik olmuş hikâyelere daha az tanınan fakat yazarın hikâyeciliğini yansıttığına inandığımız metinler eşlik etmektedir. Kitapta hikâyeler, yayın tarihlerini esas alan kronolojik bir sırayla dikkatlere sunulmuştur.

Hikâyeleri yayına hazırlarken yazarın diline, üslubuna, kelime tercihlerine mümkün olduğu nispette müdahale edil-memiş, yalnızca metinlerin imlası günümüz kurallarına uyar-lanmıştır. Bugün sık kullanılmayan Türkçe kökenli kelimelerle gündelik hayata dair bazı açıklayıcı bilgileri dipnotlarda ver-meye çalıştık. Kitabın sonunda günümüz okurunun anlamakta zorlanacağı Arapça ve Farsça kelimeler için kapsamlı bir söz-lük hazırladık.

Umarım bu kitap, ölümünün 100. yılında andığımız Ömer Seyfettin’i geniş okur kesimlerine ulaştırmak ve hikâye türünü sevdirmek adına bir vesile olur. Başta kıymetli editör-üm Mustafa Çevikdoğan olmak üzere, kitabın yayına hazırla-nışı aşamasında emeği geçen Can Yayınları çalışanlarına teşekkür ederim.

Necati Tonga
Kırıkkale, 2020

İLK NAMAZ

1 Kanunusani 320¹

Oh, bu sabah ne kadar soğuktu. Yatağımın hararetlerini terk ettiğim vakit, çılgın fırtınalarla haykırarak, tehditkâr rüzgârlarla camları döverek geçen gecenin bütün bürudetini massetmiş olan soğuk terliklere çıplak ayaklarımı sokunca içimde bakiye-i leyl bir üşümenin titrediğini hissettim. Hizmetçim tabii uyuyordu, onu bu yakıcı soğukta sıcak yatağından kaldırmaya acırdım. Odamın kapısını açtım. Dışarıda kesici ve parçalayıcı kışın müfteris soğukları yüzümü ve ellerimi tokatladılar. Bu merhamsiz tokatların altında kollarımı sıvadım. Aptesimi aldım. Odama dönünce yalancı bir sıcaklık, bir nefes-i teselli gibi, havlunun altından kollarıma, yüzüme, ıslanmış saçlarıma temas ediyordu. Daha fecr-i sadık² uyanmamıştı. Fecr-i kazibin³ donuk kırmızı sükûneti gecenin süradık-ı zalam-ı baridini parçalayarak büyüyor ve geniş-

1. 14 Ocak 1905. (Y.N.)

2. Fecr-i kazipten sonra tan yerinde ufuk boyunca görülen ve gittikçe yayılarak güneşin doğuşuna kadar kesintisiz devam eden aydınlık, ikinci fecir. (Y.N.)

3. Güneş doğmadan önce gün doğusunda görülüp sonra kaybolan geçici aydınlık, birinci fecir. (Y.N.)

liyordu. Pencereye dayandım. Önümde, zir-i payımdaki bütün evler, ebedî bir uykunun uyanılmaz kâbuslarını itmam ediyor gibi camit ve bihayat duruyorlardı. Deniz namahdut bir incimad-ı laciverdiyle uyuyor ve fecrin zail gölgeleriyle titreyen uzak ve sisli sahillere beyaz dalgalarıyla nihayetsiz bir hatt-ı fasıl çiziyordu.

Evlerin arasında fakir ve naçiz fakat bir azamet-i maneviyeyle semaya doğru yükselen eski caminin küçük ve ihtiyar minaresi daha boştu. Sonra... Bu dakika-i eze-lyette bütün o intiha-yı leyal-i sincabi zulmetler mai bir şeffafiyet-i sürh gibi takattur ederken, minarenin şerefesinde genç müezzinin zıll-ı zayıfı hareket etti. Ben hırkama bütün bütüne büründüm. Soğuktan büzülmüş ve mütefekkir, bu kâinat-ı melül ü esmere karşı unutulmaz bir hitab-ı uluhiyetin hatırası gibi derinden âkisi ve ruhumu lerziş-i haşyet eden ezanı dinlerken, on beş senedir kalkabildiğim bu büyük ve meşbu-ı ruhaniyet sabahların birincisini düşünüyordum. Ah, on beş sene evvel...

* * *

Şimdi muhit-i tesellisinden ne kadar uzak bulduğum annem, dünyada en sevdiğim, dünyada yegâne pe-restiş ettiğim bu vücut-ı muhterem, işte derhatır ediyorum, on beş sene evvel beni ilk sabah namazına kaldırmıştı. Galiba yine böyle bir kıştı. Onun odasına bitişik olan küçük odamdaki küçük karyolamda uyurken bir buse-i esir ü har gibi alnımı okşayan nazik eliyle, nazik, ince parmaklarıyla saçlarımı tarayarak, “Haydi Ömerc-iğim kalk,” demişti, “kalk haydi yavrucuğum.”

Ben gözlerimi açmıştım. Köşedeki küçük yazıhanemin¹ üzerinde yanan küçük gece kandili –ah, bunu unu-

1. Yazı masası. (Y.N.)

tamam, bu bir kedi kafasıydı– iki pencereleli olan odanın beyaz, muşamba perdelerinin esmerliklerini aydınlatıyor ve yeşil, camit gözleriyle bana bakıyordu.

“Fakat anneciğim,” demiştim, “daha gece...”

Her vakit öptüğü yerden, sol kaşımın ucundan tekrar öperek, “Yok yavrucuğum, saat on iki¹, sonra vakit geçer,” diye koltuklarımdan tutarak kaldırdı.

İçi fanilalı küçük terliklerimi giyerek ve gözlerimi yumruklarımınla ovuşturarak onu takip ettim. Karanlık sofadan bir lahzada geçerek odasına girdik. Bağdaş kurmuş bir zenciye benzeyen siyah ve alçak soba gürülderek yanıyordu.

“A... Pervin de kalkmış...”

Pervin –hizmetçimizdi– elindeki sarı güğümü sobanın üzerinden indiriyordu. Onun kalkacağına hiç ihtimal veremezdim. Annem demişti ki: “Pervin her sabah kalkar.”

Ben hiç kalkmadığım halde onun her sabah kalkmasına taaccüp ettim. Hırkamı çıkardılar, kollarımı sıvadılar, aptes leğenin yanına çömeldim. Anneciğim, “Öyle yorulursun,” diye küçük bir iskemleyi altına koydu, ona oturdum: “Haydi, besmele çek...”

Pervin ılık suyu ellerime döküyor, annem başucumda, “Yüzünü, şimdi kollarını, yine üç defa...” diye fısıldıyor, unuttukça, “A! Hani başına mesh²?” gibi ihtarla yanlışılarımı bana tekrar ettiriyordu. Aptes bitince annemle beraber yavaş bir sesle namaz dualarını okuyarak kollarımı ve yüzümü kuruladık. Pervin de ayaklarını kuruladı ve çoraplarını giydirdi. Isınmak için sobanın

1. Gündoğumunun saat on iki olarak alındığı alaturka saate göre. (Y.N.)

2. Aptes alırken ıslak eli başın en az dörtte birine veya mest üzerine sürme. (Y.N.)

önüne gitmiştim, arkama dönünce annemi Irakıyye¹ seccadeyi açıyor gördüm... Sonra başına yeşil başörtüsünü örtterek beni çağırmıştı: “Gel...”

Gittim. Küçücük ben, oh, onunla bir seccadede, bir yavru samimiyet ve saadetiyle o muazzez, o hassas anne vücudunun yanında durdum, iki lakırdıyla bana yapacağımı, evvelden öğrettiklerini tekrar etti:

“İki rekât sünnet... Gece öğrendiklerini zammet, unutmادين ya?”

“Hayır...”

“Haydi...”

O iftitah tekbirini² ellerini omuzlarına kaldırarak bir kadın gibi yaparken ben de gayriihtiyari onu taklit etmiştim. Sünneti bitirdikten sonra bana, gözlerinin nuşin ve nafiz tebessümüyle gülerek, “Yavrum,” demişti, “sen kadın mısın? Kadınlar öyle başlar, sen erkeksin, ellerini kulaklarına götüreceksin.”

Ve hararetli elleriyle benim küçük ellerimi kulaklarıma kaldırarak, “İşte böyle...” diyerek erkek iftitahını öğretti. Ben de tekbiri öyle alıp annemden farkımı, niçin erkek olduğumu, erkekliğin ne olduğunu, erkek olmanın yalnız küçük kızları dövmek ve onlara hâkim olmaktan başka da farkları olacağını düşünerek namazı bitirdim.

Dua ederken sordum ki:

“Nasıl dua edeceğim anne?”

O dua ediyor ve dudakları hareket ettikçe başörtüsü de ihtizaz eder gibi oluyordu. Başını salladı, duasını bitirdikten sonra, daha hâlâ hatırımda, “Evvela İslam olduğum için ey cenab-ı vacibü'l-vücut hazretleri³, sana hamdede-

1. Irak mamulü. (Y.N.)

2. Namaza başlarken söylenen tekbir. (Y.N.)

3. Var olmak için hiçbir sebebe ihtiyacı bulunmayan, her türlü kusur ve eksik-ten uzak olan Allah. (Y.N.)

rim, de... Sonra vatanımızın düşmanlarını perişan etmeni senden istirham ederim, de... Sonra da bütün eziyet çeken, hasta olan, felakette bulunan, fakir olan Müslümanların selamet ve sıhhatlerini senden temenni ederim, de... En sonra kendin için, kendi iyi olman ve şeytanın yalanlarına aldanmaman için dua et!" demişti. Ben bu basit ve Türkçe duayı, annemin dolabındaki birbiri üstüne duran ve karıştırmaklığım, "Dua kitaplarıdır, sakın ilişme!" ihtarıyla daima men olunan, yıpranmış, Arapça ve esreli, üstünlü¹ kitapları derhatır ederek içimden söyledim, sonra "Fatıha"...

Annem seccadeyi toplayarak bana uyuyup uyumayacağımı sordu, uykum var mıydı, bunu bilmiyordum... Cevap vermedim.

"Haydi öyleyse, git kitabını getir, dersini dinleyeyim."
"Peki..."

Artık esmer ve duman gibi bir aydınlıkla tenevvür eden sofadan hızla geçtim. Odamın perdeleri biraz beyazlaşmış, küçük gece kandilinin yemyeşil gözleri sönerrek siyah iki nokta gibi kalmış; sanki geceleri kendisine bakarak uyuduğum bu kedi kafası ölmüş; terk-i hayat etmişti. Yazıhanemin üstünde açık duran kitabımı kap-tım, annemin yanına koştum, hiç yanlışımdı çıkmadı.

Annem geceleri derdi ki:

"Yatmazdan evvel dersini üç defa oku yavrurum, uyurken melaikeler sana onu öğretir."

O melaikeler bu gece de uykumda bana dersimi öğretmişlerdi. Annem müşfik aferinlerle saçlarımı okşadı ve, "Daha mektebe çok vakit var," diye beni kendi yatağına yatırdı.

1. Arap harfli metinlerde altına konulduğu harfin "ı, i" seslerinden biriyle okunacağını gösteren işarete esre, üstüne konulduğu harfin "a, e" seslerinden biriyle okunacağını gösteren işarete üstün denir. (Y.N.)

O gece hiç uyuyamadım. Dalar dalmaz Hasan'ın hayali gözümün önüne geliyor, "İftiracı, iftiracı!" diye karşımda ağlıyordu. Küçük muhayyilem o vakitki dinî terbiyenin dehşetleriyle dolmuştu. Yarın ahret... Kim bilir kardeşim o haksız yediği tokadın hakkını benden nasıl çıkaracaktı?

"Ömer Seyfettin öncelikle bir 'hikâyeci'dir ve edebiyat tarihimizde hikâyenin bağımsız bir edebî tür olarak gelişmesindeki en önemli pay ona aittir. Ondan önce Ahmet Mithat Efendi, Samipaşazade Sezai, Halid Ziya Uşaklıgil gibi isimler de hikâyeler yazıp yayımlamalarına rağmen Ömer Seyfettin, özellikle bu edebî türe eğilmiş, bu türün tanınmasını ve yaygınlaşmasını sağlamış, biraz da romanın gölgesinde kalan 'hikâye'yi edebiyat âlemine benimseten ilk isim olmuştur."

Necati Tonga

Yirmi bir hikâyeden oluşan bu seçkide "Kaşağı", "Yüksek Ökçeler", "Pembe İncili Kaftan" gibi herkesçe bilinen hikâyeler, yazarın dil ve anlatım ustalığını gösterdiği diğer keyifli metinleriyle bir araya geliyor.

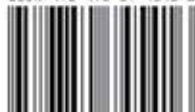
#edebiyatımızınmirası #milliedebiyat #yenilisan #çocukluk #anadolu #balkanlar

 can

canyayinlari.com | [f](#) | [t](#) | [v](#) canyayinlari

öykü

ISBN 978-975-07-4541-6

9 789750 745416